

מייקל ג'קסון – האם הופקו הלקחים?

נתנאל אלישיב

עולם המוסיקה מציין השבוע את האלבום הראשון של מייקל ג'קסון שיוצא לאחר מותו הפתאומי, מוות אשר הזניק את דמותו של ג'קסון חזרה מתהומות הנשייה אל מרכז תשומת הלב העולמית.

כמי שגדל בארצות הברית בשנות השמונים, לא יכולתי לפספס את צמיחתו המטאורית של מייקל ג'קסון. בשלב מסוים היה נדמה שרק קולו בוקע מכל מקלט רדיו ושרק פניו נראים על פני כל מרקע. בהמשך דרכי, בחרתי לחיות באווירה תרבותית שמייקל ג'קסון לא יכול היה להיות חלק ממנה, אבל מעט המפגשים האקראיים שהיו לי מאז עם המוזיקה שלו זכורים לי כנעימים. במיוחד הערכתי ביצירתו את אותם השירים, אולי בעצם המנונים, שנושאים הראשי היה תיקון עולם, כמו *We are the World* או *Heal the World*. נקודת המפנה בקריירה המפוארת שלו הייתה האשמתו בתקיפה מינית של ילדים, האשמות שמהן לא הצליח להתאושש. אישית, אני נוטה שלא להאמין להאשמות הללו, אף שכמובן איני יכול להיות בטוח בצדקת תחושותיי. מכל מקום, איש לא יוכל ליטול ממייקל את העובדה שמלבד יצירתו המוסיקלית, הוא הביא מזור לבני אדם רבים, שנהנו ממאות מיליוני הדולרים שתרום וגייס למטרות צדקה.

מאז מותו דשים ללא הרף בדמותו, אבל לטעמי המלל המרובה הזה מתעלם מהלקחים העיקריים שהחברה יכולה וצריכה הייתה להפיק מסיפורו הטראגי.

ראשית, לא נעשה חשבון נפש מספיק ביחס לתופעת הסלבריטאים, לא מבחינת המקום המוגזם שהם תופסים בחיינו ולא מבחינת הנזק העצום שהתופעה גורמת להם עצמם.

באשר אלינו – האם זה באמת מוצדק שאדם בעל כשרון שירה וריקוד יתפוס מקום חשוב יותר בחברה מאשר אנשים שעמלים ללא לאות למען שיפור חיי האנושות בעבודתם המדעית או הביטחונית, ומעל לכול – בתרומתם להעמקת המוסריות והאידיאליזם בחיי החברה? מה אומרת כמות תשומת הלב שאנו מקדישים לסלבריטאים עלינו? איזו היררכיה ערכית היא בונה בקרב ילדים שגדלים בחברה שבה ה"סלבס" תופסים כל כך הרבה תשומת לב?

ובאשר לסלבריטאים עצמם – איזה בן תמותה יכול לעמוד בכל הלחץ, הרכילויות, הפפראצי וההיסטריה שהיו סביב מייקל ג'קסון? בחברה שלנו, לאדם שלא שפר עליו גורלו והוא נעשה "סלב" כמעט ואין מנוס מלהקריב את אישיותו האמיתית על מזבח דימויו הציבורי.

הדיון השני שהוחמץ נוגע לערכה של תקופת הילדות בחיי האדם. מייקל ג'קסון היה דוגמה קיצונית לתרבות שלמה שרואה את חזות הכול בהגשמת החלום האמריקני, שהפך עם הזמן לחלום העולמי. כיוון שאביו רצה שבנו יהיה "כוכב", הוא עשק ממנו את ילדותו והתעלל בו ללא הרף. מייקל הקטן הושלך אל עולם מנוכר של אולפנים ובמות, ללא חום וללא אהבה, ללא חברים וללא משחקים. תוצאת שיטת ה"חינוך" של ג'קסון הייתה שהניתוח הצליח, אך החולה מת. בנו הפך להיות אולי האדם המפורסם ביותר בתבל, אך במחיר נוראי. הוא סבל מבידוד מייסרת, חוסר יכולת להתקשר כראוי עם בני אדם והיה מצוי בחיפוש מתמיד וחסר סיכוי אחר ילדותו האבודה. היה לו הכול, אבל לא היה לו

מאומה. לא היה לו טוב עם עצמו, לא היה לו טוב עם הפרצוף שלו, לא היה לו טוב בעולם שלנו וסופו שבאמת נפרד ממנו בטרם עת.

אמנם נדיר לראות אבות שהורסים את חיי ילדיהם עד כדי כך, אך אנו בהחלט חיים בחברה שבה ילדותם של ילדינו נגזלת מהם יום יום ושעה שעה. אנו חיים בחברה שבה ילדים נחשפים לממדים בלתי נתפסים של אלימות וזימה, בגיל שרק הולך ונעשה מוקדם יותר ויותר, ואין להם מגן ומושיע. אנו חיים בחברה שבה עולמם הנפשי של ילדינו מעוצב על ידי חברות פרסום ובעלי אינטרסים כלכליים יותר מאשר על ידי גורמים שחינוכם של הילדים עומד בראש מעייניהם. אולי גרוע מכול, אנו חיים בתקופה שבה החברה וההורים משקיעים יותר תשומות בדאגה לקריירה העתידית של הילד מאשר בבניית זהותו וערכיו, מתוך כבוד אמיתי לנפש הילד. משרד החינוך כבר מזמן נטש את ייעודו המקורי – חינוך ילדי ישראל, לטובת עיסוק בלעדי בשיפור הישגים הלימודיים של ילדינו, דבר שאפילו בו לא מצליחים, כי לא ניתן לנתק בין הישגים לימודיים לבין האווירה התרבותית והחינוכית הכוללת.

רק בחברה שתפיק ותפנים את שני הלקחים הללו נוכל לחוש ביטחון שלא צומחים לנו עוד טרגדיות מסוגם של מייקל ג'קסון, חברה שבה נסייע לילדינו לגבש את אישיותם וזהותם, חברה שבה נגן על נפשותיהם הרכות מהשפעות גסות ומדורדרות, חברה שבה ילד יידע שהוא עתיד להימדד קודם כל לפי ערכיו ואישיותו, ורק לאחר מכן לפי הישגיו הקרייריסטיים, שכבודם במקומם – ורק במקומם – צריך להיות מונח.

אבותינו הקדמונים ידעו זאת. במסורת היהודית האוטנטית חינוך הילדים עמד בראש סולם העדיפויות. חכמינו סברו שהכשרת הילד למלחמת החיים הצפויה לו בהמשך דרכו היא חשובה, אבל היא לעולם לא תהיה תחליף לדבר העיקרי: שמירה על טבעם התם והטהור של ילדינו, כדי שכשהם יגדלו הם יידעו שיש דבר חשוב אפילו מקריירה, והוא: להיות בן אדם.